

Dopisywanie, przepisywanie. Temat zapoznany, temat rewindykowany

Najnowszy numer czasopisma „Polonistyka.Innowacje” zaprasza do dwójako interesującej lektury: w pierwszej części jest to temat niejako zasłonięty przez drugą wojnę światową i Zagładę Żydów europejskich, przez grozę (jeszcze) większą; w części drugiej – pojawia się temat zasadniczy, ośrodkowy, chciałoby się rzec, temat królewski, polonistycznego pisma edukacyjnego i naukowego jednocześnie.

I tak, najpierw od-poznajemy, od-pominamy (by posłużyć się trafnym neologizmem Huberta Orłowskiego) – sto lat po jej wybuchu i krwawym przebiegu (pierwsze ludobójstwo XX stulecia, rzeź Ormian w roku 1915, pochłonęła blisko milion ofiar) – pierwszą wojnę światową, wojnę, po której Paul Valéry powiedział: „my, cywilizacje, wiemy już teraz, że jesteśmy śmiertelne”.

To po Wielkiej Wojnie narodził się pacyfizm. Artykuł, autorstwa Joanny Roszak, o literackim arcydziele antywojennym, powieści *Na Zachodzie bez zmian* Ericha Marii Remarque’a, otwiera tę pierwszowojenną partię tekstów. Autorka, założycielka Fundacji im. Józefa Rotblata, przywołuje także i znów - odpomina - zapoznaną postać polskiego noblisty, wybitnego fizyka, zdeklarowanego pacyfisty. Kolejny artykuł, napisany przez Beatę Koper, dotyczy – w nieoczywistym, inspirującym interpretacyjnie, somatycznym kontekście – największego polskiego po-pierwszo-wojennego arcydzieła prozatorskiego, *Soli ziemi* Józefa Wittlina. Wittlinowi i jego *Hymnom*, znakomitemu poetyckiemu przykładowi ekspresjonizmu, jest także poświęcony tekst Darii Nowickiej. Anna Legeżyńska dotyka problemu tak zwanego straconego pokolenia, przypominając porównawczo i interpretacyjnie w artykule pt. *Chłopcy malowani (piórem Andrzeja Struga i Mirosława Krleży)*. *Etiuda komparatystyczna* nieco rzadziej czytane dziś teksty środkowoeuropejskie. Anita Jarzyna, podobnie jak pisząca te słowa, zajmują się szerokim, kontekstowym omówieniem pojedynczych książek. Pierwsza z nich, analizując książkę Michaela Morpurgo zatytułowaną *War Horse*, przywołuje wojnę widzianą „w oku konia”, przy czym zwierzęca perspektywa wojny (także szczególna relacja zwierzęcia wobec wybranego człowieka, ich wzajemności) wydaje się zupełnie nowa, świeża, ciekawa, bardzo inspirująca edukacyjnie, wyzwalająca z automatycznego niejako w szkole antropocentryzmu. Druga z wymienionych autorek studiuje – za Piotrem Szarotą

i jego *Wiedniem 1913* – świat tuż przed katastrofą roku 1914. Z tym esejem korespondują interesujące rozważania Agaty Szulc-Woźniak na temat jednej szczególnej postaci, wielkiego malarza wiedeńskiego, Eгона Schielego, „melancholika-skandalisty”, jak go nazywa autorka szkicu. Część odnawiającą i uzupełniającą naszą pamięć o Wielkiej Wojnie, tej „katastrofie pierworodnej XX stulecia” (jak przenikliwie diagnozował Fritz Stern, zmarły w maju 2016 wybitny historyk amerykański i żydowski, wrocławianin) dopełnia – pomieszczone w dziale „Dyskusje, recenzje, przeglądy” – kalendarium europejskiego/światowego i polskiego przebiegu działań wojennych, sporządzone specjalnie na prośbę naszej redakcji przez Aleksandrę Kosicką-Pajewską, znawczynię tematu. To gotowa powtórka maturalna, a także szczególne repetytorium dla wszystkich Czytelników żywo zainteresowanych historią sprzed stu lat.

Część druga niniejszego numeru to czytanie książki dziecięcej, w szkole i w domu, czytanie dziecku i czytanie samodzielne. Znakomicie i twórczo dekonstruuje skostnienie szkolnego kanonu oraz jego inercyjne działanie w odniesieniu do dziecięcego i młodzieżowego czytelnictwa Anna Czabanowska-Wróbel w artykule pokazującym ogromny, i niestety wciąż niewykorzystany, potencjał literatury dla dzieci. Krakowska uczona czyni to zarówno z perspektywy (wielopokoleniowej) biblioteki, jak i odwiedzin we współczesnej księgarni. Rozważania zawarte w artykule otwierającym tę partię tematyczną dopełniają bardzo dobrze wątki zawarte w tekstach Jolanty Ługowskiej – o inicjacyjnym charakterze literackiego dzieciństwa, Agnieszki Kwiatkowskiej – dotyczące poezji dla młodych odbiorców po przełomie '56, Krystyny Zabawy – o szczególnym znaczeniu współczesnej książki dziecięcej, o wzroście jej rangi, wreszcie Katarzyny Wądołny-Tatar, podejmującej niełatwy i bardzo istotny temat *Estetyka przeszłości w przekazach dla najmłodszych w świetle uwag o filogenezie kulturowej*. Katarzyna Mąka-Malatyńska, filmoznawczyni, bierze na warsztat poetykę odbioru zmieniającego się estetycznie w porządku historycznym gatunku filmu animowanego. Zamyka dział tekst Agnieszki Kulig omawiający sprawdzony w działaniach dydaktycznych pomysł lekcji poświęconych związkom malarstwa i literatury.

W części recenzji i dyskusji uwagę zwraca symetria wobec dwu zasadniczych tematycznych części przedkładanego do lektury zeszytu „Polonistyki. Innowacji”. Jagoda Budzik recenzuje książkę zbiorową, dotyczącą kobiecego doświadczenia wojny lat 1914-1945 oraz konsekwencji przemian, także emancypacyjnych, które z dwu wojen światowych dla kobiet wynikają. „Laboratorium metodyczne” prezentuje nauczycielski projekt otwierający lekcje języka polskiego na nowe zjawiska kulturowe.

Życzymy twórczej, krytycznej i inspirującej dydaktycznie lektury!

Katarzyna Kuczyńska-Koschany